

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Yleisötilaisuus, esteellisyys, syrjintäolettama, välillinen syrjintä

Diaarinumero: YVTLTK/2XX/2017

Antopäivä: XX.XX.2017

Pyörätuolia vammansa takia liikkumiseensa tarvitseva hakija katsoi tulleen syrjityksi, kun hänen ei ollut mahdollista osallistua poliittisen yhdistyksen järjestämään yleisölle avoimeen vaalitalaisuuteen tilojen esteellisyydestä johtuen.

Vastaajan mukaan kysymyksessä oli osana laajempaa kuntavaalikampanjaa järjestetty keikkailta yökerho D:ssä. Päätöstä tapahtuman järjestämisestä tehtäessä oli tiedossa, että tila on esteellinen.

Vastaaja perusteli menettelyään sillä, että sen tapahtumalla tavoittelema kohderyhmä oli tavoitettavissa halutussa laajuudessa vain mainituissa esteellisissä tiloissa sekä sillä, että kyse oli vain yhdestä esteellisestä vaalikampanjatapahtumasta, kun kaikki muut vastaajan järjestämän vaalikampanjan tapahtumat oli pidetty esteettömissä tiloissa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta piti hyväksyttävänä vastaajan tavoitetta käydä menestyksellistä vaalikampanjaa tavoittelemalla erilaisia kohderyhmiä erilaisissa yhteyksissä.

Vastaaja oli järjestämällään vaalitapahtumalla tavoitellut noin 20 – 40 vuotiaita maailmanparannushaluisia ja kaupunkikulttuurista kiinnostuneita henkilöitä. Vastaaja ilmoitti tietävänsä, että tähän kohderyhmään kuuluu myös vammansa takia liikuntarajoitteisia henkilöitä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta ei näin ollen pitänyt tavoitteen saavuttamiseksi käytettyä keinoa, yleisölle avoimen vaalitapahtuman järjestämistä esteellisissä tiloissa, asianmukaisena ja tarpeellisena.

Vastaaja ei kiistänyt, ettei muita esteettömiä tiloja olisi ollut saatavilla tilaisuuden järjestämiseksi.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi näin ollen, ettei kyse ollut poikkeuksellisesta hyväksyttävään syyhyn perustuneesta tilajärjestelystä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi vastaajan menettelyn järjestää yleisölle avoin poliittinen vaalitalaisuus esteellisessä tilassa syrjineen hakijaa välillisesti ja kielsi vastaajaa jatkamasta tai uusimasta hakijaan tai kehenkään muuhun vammaiseen henkilöön kohdistuvaa syrjivää menettelyä.

Hakijan vaatimukset

Hakija pyytää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa toteamaan vastaajan syrjineen häntä ja muita vammaisia henkilöitä järjestäessään kaikille avoimen tilaisuuden paikassa, jossa kaikki eivät voi vammansa vuoksi tilaisuuteen osallistua, ja kieltämään vastaajaa jatkamasta tai uusimasta syrjivää menettelyä sekä asettamaan uhkasakon kieltopäätöksen tehosteeksi.

Hakijan perustelut

Hakija käyttää selkäydinvammansa johdosta liikkumiseensa sähköpyörätuolia. Hakija olisi halunnut osallistua Turun vihreä kunnallisjärjestö ry:n järjestämään ravintola D:ssä 25.3.2017 pidettyyn kaikille avoimeen poliittiseen 'Vihreä ääni' –kunnallisvaalitalaisuuteen, jossa oli mahdollisuus tavata vihreitä kunnallisvaaliehdokkaita. Tilaisuuteen ei ollut pääsymaksua. Tilaisuutta mainostavassa ilmoituksessa oli mainittu, että tilaisuus ei sovi pyörätuolia käyttävälle. Hakija oli kuitenkin mennyt paikalle, mutta koska ravintola D:hen on useat portaat, hän ei päässyt sisään.

Tapahtuman mainoksessa oli luvattu 50 ensimmäiselle osallistujalle ilmainen kuohuviinitarjoilu, joten hakija oli ollut ensimmäisenä jonossa. Kun tapahtumapaikan ovet avattiin, muut jonossa olleet menivät hänen ohitseen sisälle, eikä hän saanut kuohuviiniä, vaikka oli ollut ensimmäisenä jonossa.

Hakijan mukaan vastaaja oli selvittänyt tilaisuutta ennen hänelle, että tilaisuus oli pakko järjestää tässä tilassa, koska heidän kannattajansa muutoinkin liikkuvat siellä.

Hakija ei pidä vastaajan selityksiä hyväksyttävänä oikeuttamisperusteina vammaisten henkilöiden epäsuotuisammalle kohtelulle. Esteettömiä tiloja olisi ollut saatavilla vastaavana aikana eikä se, että ilmoituksessa mainitaan, ettei tilaisuus sovi pyörätuolia käyttävälle, tee tilaisuutta vähemmän syrjiväksi, vaan osoittaa tilaisuuden järjestämisen esteellisissä tiloissa olleen syrjivää.

Lisäksi hakija katsoo kuuluvansa vastaajan mainitsemaan tilaisuudella tavoiteltuun kohderyhmään 20 – 40 vuotiaisiin maailmanparannushaluisiin ja kaupunkikulttuurista kiinnostuneisiin henkilöihin, vaikka ei vammastaan johtuen pystykään liikkumaan omilla jaloillaan.

Vastaajan vastaus

Vastaaja myöntää suunnitelleensa ja järjestäneensä yleisölle avoimen vaalitalaisuuden tiloissa joiden tiesi olevan esteelliset.

Vastaajan perustelut

Vastaajan mukaan kysymyksessä oli osana laajempaa Turun kuntavaalikampanjaa 25.3.2017 järjestetty keikkailta yökerho D:ssä. Päätös tapahtuman järjestämisestä tehtiin kampanjan johtoryhmässä helmikuussa 2017. Päätöstä tehtäessä oli tiedossa, että tila on esteellinen. Vihreä ääni –klubin järjestäminen esteellisessä tilassa oli vastaajalle hankala päätös, jota harkittiin pitkään ja useista näkökulmista.

Vastaaja kertoo lähtökohtana tapahtumiensa järjestämisessä olevan, että ne järjestetään esteettömissä tiloissa. Kaikki muut vastaajan järjestämät kunnallisvaalikampanjan tilaisuudet pidettiin esteettömissä tiloissa. Keikkaillassa ei ollut siis kyse mistään sellaisesta poliittisesta sisällöstä, jota ei olisi tarjottu myös esteettömissä tilaisuuksissa.

Vastaajan mukaan 25.3.2017 järjestettyä tilaisuutta suunnitellessa päätettiin poiketa esteettömyysperiaatteesta, koska onnistuneessa vaalikampanjassa näkyvyyttä on tavoiteltava monenlaisin keinoin. Irrallisten tapahtumien ohella puolueen on hyvä näkyä ja kuulua paikoissa,

joissa puolueen potentiaaliset äänestäjät muutenkin liikkuvat. Kaikkia äänestäjiä ei tavoiteta yhdestä paikasta yhdellä tapahtumakonseptilla. Vihreä ääni –klubi oli osa kokonaisuutta, osa tapahtumasarjaa, joissa tapahtumia oli kohdennettu nuorille, perheille ja vanhuksille. Kyseisellä rennolla keikkaillalla haluttiin panostaa perinteisesti vahvaan ja potentiaalliseen kohderyhmään, noin 20 – 40 vuotiaisiin maailmanparannushaluisiin ja kaupunkikulttuurista kiinnostuneisiin henkilöihin. Tämän kohderyhmän tavoittamiseksi Turussa on käytännössä kaksi keikkapaikkaa, joiden koko on riittävän suuri. Valitettavasti molemmat paikat ovat esteellisiä. Muut tilavaihtoehdot olivat joko pienempiä tai eivät vastanneet kohderyhmätavoitetta.

Vastaaja ilmoittaa tietävänsä, että esteellisessä tilassa järjestetyllä tapahtumalla tavoiteltuun kohderyhmään kuuluu myös liikuntarajoitteisia henkilöitä. Tarjolla ei kuitenkaan ollut esteetöntä tilaa, jossa viihtyy joka viikonloppuilta toistasataa kohderyhmään kuuluvaa henkilöä.

Vastaaja kertoo saaneensa runsaasti negatiivista palautetta tapahtumatilan esteellisyydestä tapahtuman markkinoinnin alettua. Siitä huolimatta vastaaja päätti pitää tapahtuman alkuperäisen suunnitelman mukaisesti esteellisessä tilassa. Vaihtoehtona olisi ollut vain, ettei tapahtumaa järjestetä lainkaan.

Vastaaja ilmoittaa esteettömyyden olevan sille hyvin keskeinen arvo ja poliittinen päämäärä. Mikäli yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa vastaajan keväiset päätökset vääriksi, vastaaja ilmoittaa ottavansa asian huomioon tulevassa toiminnassaan.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo vastaajan menettelyn järjestää yleisölle avoin vaalitulaisuus esteellisissä tiloissa merkinneen hakijan välillistä syrjintää ja kieltää vastaajaa jatkamasta tai uusimasta syrjintää.

Kysymyksenasettelu

Asiassa on kysymys siitä, onko hakija tullut yleisölle avoimeen poliittiseen vaalitulaisuuteen pääsyssä epäsuotuisammin kohdelluksi vammaisuutensa johdosta kuin muut, kun tilaisuus oli järjestetty tiloissa, joihin hänen ei ollut mahdollista päästä vammastaan johtuen.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Yhdenvertaisuuslakia (1325/2014) sovelletaan sen 2 §:n 1 momentin mukaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Yhdenvertaisuuslain 2 §:n 2 momentin mukaan lakia ei kuitenkaan sovelleta yksityis- eikä perhe-elämän piiriin kuuluvaan toimintaan eikä uskonnonharjoitukseen.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että yhdenvertaisuuslain soveltamisala on yleinen ja että, sitä sovelletaan myös yhdistystoimintaan ja yleisötilaisuuksien järjestämiseen. Lautakunta myös toteaa, että yhdenvertaisuuslain 8 §:ssä syrjintä vammaisuuden perusteella on kielletty.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan merkitystä ei ole sillä, onko tekijän tarkoituksena ollut syrjiä, jos menettelyä on objektiivisin perustein arvioituna pidettävä syrjintänä. (HE 19/2014 vp., s.71)

Välittömänä syrjintänä pidetään yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan sitä, että jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Välillisenä syrjintänä pidetään yhdenvertaisuuslain 13 §:n mukaan sitä, että näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

YK:n vammaisyleissopimuksen toteutumista valvovan komitean mukaan sopimuksen 5 artiklan 2. kohdan syrjintäkielto velvoittaa määrittelemään kielletyksi syrjinnäksi pääsyn epäämisen vammaisilta yhdenvertaisesti fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin järjestelyihin tai palveluihin. Saavutettavuus liittyy ihmisryhmiin kun taas kohtuulliset mukautukset liittyvät yksilöihin. Velvollisuus saavutettavuuden järjestämiseen on olemassa jo ennen kuin yksilö pyytää saada päästä johonkin paikkaan tai saada käyttää jotakin palvelua. Saavutettavuuden järjestämiseen velvollinen ei voi laiminlyödä veloitettaan vetoamalla taakkaan, joka aiheutuu saavutettavuuden järjestämisestä vammaisille henkilöille. (CRPD/C/14/D/21/2014, yksilövalitus, asia No. 21/2014, 14.9.2015, kpl. 8.4 ja kpl 8.5)

Syrjintäolettan synnyminen

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Syrjintäolettan synnyttävistä tosiseikoista ei edellytetä täyttä näyttöä.

Kun syrjintäolettan on syntynyt, todistustaakka siirtyy vastaajalle. Vastaajan mahdollisuutena on kumota kantajan esittämä näyttö tai heikentää sitä niin, että näyttö jää näyttökynnyksen alle.

Hakija on esittänyt selvitystä, jonka perusteella hän katsoo tulleen syrjityksi vammaisuutensa johdosta yleisölle avoimeen vaalitulaisuuteen pääsyssä. Hakijan esittämän selvityksen mukaan tilaisuus oli järjestetty paikassa, jonne hänen ei olisi ollut mahdollista päästä vammansa johdosta, ja myös vastaaja myöntää järjestäneensä kyseessä olevan tilaisuuden tietoisesti esteellisissä tiloissa.

Edellä esitetyillä perusteilla yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että hakija on esittänyt objektiivisesti arvioiden selvitystä, jonka perusteella on syntynyt syrjintäolettan välillisestä syrjinnästä ja, että todistustaakka on kääntynyt. Vastaajan on näin ollen näytettävä, ettei se ole menetellyt yhdenvertaisuuslain 8 §:n syrjintäkiellon vastaisesti.

Väitetyn syrjinnän arviointi

Tapahtumatilojen esteellisyys

Asiassa on kysymys pääsystä yleisölle avoimeen poliittiseen vaalitulaisuuteen. Kokoontumisvapaus on poliittinen perusoikeus, jonka ydinalueena voidaan pitää yleisiä kokouksia, joilla pyritään vaikuttamaan yhteisten asioiden hoitamiseen tai joissa keskustellaan tällaisista asioista (PeVM 13/1998 vp.). Yksilön oikeus ja mahdollisuus niiden käyttämiseen turvaa yksilön mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja on välttämätöntä yhteiskunnan kansanvaltaiselle

päätöksenteolle. Tämän takia yksilön mahdollisuus päästä yleisölle avoimiin yhteiskunnallisia asioita käsitteleviin tilaisuuksiin on erityisen tärkeää.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa asiassa olevan kiistatonta, että vaalitilaisuus oli järjestetty tilassa, joka oli sillä tavoin esteellinen, ettei hakijan ollut mahdollista päästä sinne pyörätuoleineen.

Vastaajan menettelyn arviointi

Vastaaja on ilmoittanut järjestävänsä tapahtumansa lähtökohtaisesti esteettömissä tiloissa. Vastaaja on kertonut tienneensä hyvissä ajoin etukäteen vaalitapahtumaa suunnitellessaan tilojen esteellisyydestä.

Vastaaja perustelee menettelyään sillä, että sen tapahtumalla tavoittelema kohderyhmä oli tavoitettavissa halutussa laajuudessa vain mainituissa esteellisissä tiloissa sekä sillä, että kyse oli vain yhdestä esteellisestä vaalikampanjatapahtumasta, kun kaikki muut vastaajan järjestämän vaalikampanjan tapahtumat oli pidetty esteettömissä tiloissa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta pitää hyväksyttävänä vastaajan tavoitetta käydä menestyksellistä vaalikampanjaa tavoittelemalla erilaisia kohderyhmiä erilaisissa yhteyksissä.

Vastaaja on järjestämällään vaalitapahtumalla tavoitellut noin 20 – 40 vuotiaita maailmanparannushaluisia ja kaupunkikulttuurista kiinnostuneita henkilöitä. Vastaaja on ilmoittanut tietävänsä, että tähän kohderyhmään kuuluu myös vammansa takia liikuntarajoitteisia henkilöitä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta ei näin ollen pidä tavoitteen saavuttamiseksi käytettyä keinoa, yleisölle avoimen vaalitapahtuman järjestämistä esteellisissä tiloissa, asianmukaisena ja tarpeellisena.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on katsonut lainvoimaisessa päätöksessään (YVTlk 2xx/2017, xx.xx.2017) yleisölle avoimen poliittisen tilaisuuden järjestämisen olleen pyörätuolia vammansa takia käyttävän hakijan välillistä syrjintää, kun menettelylle ei ollut hyväksyttävää syytä.

Vastaaja ei ole kiistänyt, ettei muita esteettömiä tiloja olisi ollut saatavilla tilaisuuden järjestämiseksi.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo näin ollen, ettei kyse ole ollut hyväksyttävään syyhyn perustuneesta tilajärjestelystä.

Johtopäätös

Edellä esitetyn perusteella yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että vastaaja ei ole kyennyt kumoamaan syntynyttä syrjintäolettaa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo vastaajan menettelyn järjestää yleisölle avoin poliittinen vaalitilaisuus esteellisessä tilassa syrjineen hakijaa välillisesti.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta kieltää vastaajaa jatkamasta tai uusimasta hakijaan tai kehenkään muuhun vammaiseen henkilöön kohdistuvaa syrjivää menettelyä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kieltopäätöstä on noudatettava yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain 13 §:n 4 momentin mukaan muutoksenhausta huolimatta, ellei hallinto-oikeus toisin määrää.

Uhkasakko

Vastaaja on ilmoittanut ottavansa huomioon tulevassa toiminnassaan, jos yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa vastaajan keväiset päätökset vääriksi, joten lautakunta ei katso tarpeelliseksi asettaa uhkasakkoa päätöksensä tehosteeksi.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 8 §, 13 §, 20 §, 21 §, 28 §

Kokoontumislaki (530/1999) 3 § 2 momentti, 5 §

Laki yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta (1327/2014) 1 §, 12 §, 13 § 4 momentti

Perustuslaki (731/1999) 2 §, 6 §, 13 §, 14 §, 22 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjaus liitteenä.

Asian ovat päättäneet Tuomas Ojanen (puheenjohtaja), Outi Anttila, Merja Heikkonen, Riitta-Maija Jouttimäki ja Sonya Walkila. Asian esittelijä Juhani Kortteinen.